

288935

PETITIUNEA

Romaniloru Banatiani

asternuta

Maiestatei Sale c. r. Apostolice

BCU Cluj / Central University Library Cluj

in audientia

in 18. Decembre 1860.

(Tradusa din german'a.)

Ioane Popoviciu
docente gr. or. romanu
in Liebelius.

**Maiestate c. r. Apostolica,
Preaindurate Domnitoriu!**

Actulu celu marinimosu imperatescu alu preanaltei diplome, emisu in 20 Octobre 1860, prin care tóte popórele si natiunile monarchiei s'au recunoscutu de maiorene si binemeritate si s'au daruitu preagratiosu cu dreptulu de a colucrá la legislatiune si gubernare, — abia va fi potutu pe alocurea produce o impresiune atatu de profunda si totudeodata atatu de inaltitóre, decatu cum a produsu la poporulu romaniloru, care, cu tóta lealitatea si devotamentulu seu pentru tron si intrég'a patria, dovedite panà acumu in fapta cu tóta dat'a ocaziune si la verce indemnu cu o constantia neclatita, remase totusi in viéti'a sa politica celu mai pucinu socotitu si mai reu provediutu.

Resultatulu celu mai deaprópe alu impresiunei acesteia fericitóre a fostu petutindenea intre romani o solidaria multiamita, o gratia sincera si profunda inaltiatu catra ceru in forma de ferbinti rogatiuni pentru Maiestatea Ta si pentru prea inaltiat'a Casa imperatésca a Maiestatei Vóstre.

Din poporulu acestu credintiosu alu romaniloru, ce in tóta monarchi'a numera preste trei milióne suflete, cà la si ese sute mii locuescu fromós'a tiera „Banatulu,” ei locuescu tíer'a acesta, cà cei mai ve-

chi locuitori — martori istoriei ei — de mai multu de 17 sute de ani, si ei forméza pe pamentulu acesta nu numai cea mai vechia, prin urmare dupa dreptulu istoricu cea mai indreptatita, ci, dupa cum e doveditu, totuodata si cea mai numerósa, prin urmare si cea mai puternica nationalitate a tierii acesteia.

Ma i e s t a t e ! Cu greu se póte aflá unu petecelu din fromós'a acésta tíera, care se nu fia de repetíte dati adapatu cu sangele romanului si care nu aru ascunde in sinulu seu oseminte de ale eroiloru fii de numele acestu anticu, cadiuti cu gloria intru aperarea pamentului acestuia vere romanu (in adeveru romanu); inca si toti campii de batalia ai Europei, pe care flamur'a austriaca secerà gloria si merite, mai sciu enará multe fapte redicatóre de animi despre eroismulu regimenteloru banatiane, ca ce romanulu, fia elu fostu mai inaltu séu mai josu in cariera, elu sia implinitu cu lealitate detorinti'a s'a!

Acést'a o dovedesce si istori'a cea mai prospe-ta, anumitu repausatulu si de gloria incarcatulu comandantu de forterétia in Temisióra barone de Rukavina dechiarà in reportulu seu apriatu, ca cu deosebire romanii au fostu aceia, carii in anulu 1849, intr'unu timpu, candu intregu Banatulu panà la Dunare se aflá in manile dusmaniloru, au aperatu eroicesce forteréti'a Temisiórei in contra asediatoriloru cu tóta sacrificarea, acea forterétia, care sierbiá armatei imperatesci suptu conducerea Campimaresialului barone de Haynau de punctu strategicu, candu in 9 Augustu alu aceluiasi anu batú pe inimizii infricosiatu.

Ma i e s t a t e ! In timpii aceia, pe candu domniá

privilegiile si esemtiunile (scutiri), dupa cum ne dovedescu analele, avea localitatile, districtele in Banatu fromóse si insemnatórie privilegie proprie intocma cá si alte clase privilegiate; inse dietele unguresci dupa incorporarea Banatului cu Ungari'a le au despoiétu volnicesce de aceleasi, fora cá se le fi desdaunatu pentru ele cu ceva alta rebonificare.

Totusi poporul romanu, chiaru si preste totu luat, nu mai pucinu in Banatu catu si in Ardealu si Ungari'a a crediutu, ca nici n'are lipsa de privilegie, pentruca elu nu erá vreunu poporu imigratu in tiéra straina, dreptucare pentru securitatea si sustarea sea nu avea lipsa de scutul privilegieloru, ci erá din stravechime unu poporu pamenteanu, prin urmare elu se aflá totu in proprietatea sea cea nedisputata si nedisputavera.

Intraceea astadi, candu tóte popórele si natiunile imperiului, arapite de spiritulu timpului, se aventa din resputeri la o cultura si civilizate mai mare prin desvoltarea natiunalitateri sale; — pe candu cultur'a si civilizate se prochiama a fi cea mai de capetenia problema a statului; — candu **M a i e s t a t e a T a** preainaltiatá prin marinimosulu motu propriu (indemnu de sine) din 20 Octobre a. c. ai binevoitu a dá direptiunei acesteia a spiriteloru si popóreloru in mesur'a cea mai mare o sanctionare amesurata timpului: — astadi si noi, fiii cei credintiosi ai poporului romanu, pe a caroru consciintia, in puterea dreptului naturei si a moralei, dupa starea, chiamarea si cultur'a fiacaruia ne jace cea mai santa detoria de a ne aperá interesele nationale ale vitiei nóstre, credemu ca suntemu indreptatiti, cá

momentulu celu politicu de facia, pe catu e elu de cea mai esentiala influintia asupra sórtei poporului, se lu tragemu in cea mai seriósá cumpanire, cu atatu mai vertosu, cu catu ca preanaltiat'a **T a M a i e s t a t e** chiaru in preanaltulu manáriu (scrisórea de mana) din 20 Octobre, indreptatu catra ministrulu presiedinte conte de Rechberg in preanalt'a intieptiune si iu-bire de dreptate ai binevoitu intrebatiunea cea mai importanta, care atinge forte tare pe verce natiune a Banatului si a Voivodinei si preste totu pe verce banatianu in ceea ce privesce sórtea cea viitória a acestei tieri de coróna, anumitu in privinti'a referintiei catra Ungari'a, a o lasá deschisa si a face, cá se dependa dela dorintiele si interesele deosebiteloru natiuni ale tieriei, ce suntu mai inainte de tóte a se constatá.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Preanaltulu biletu, la care apelamu plini de pietate, recunósce pe facia dificultatile (greutatile) cuestiunei acesteia, si tocma din caus'a acést'a ordinéza tramiterea D. Locutiitoriu Maresialu Campestru conte **A l e s a n d r u** de **M e n s d o r f - P o u l l y**, cá comisariu, pentrucá densulu, ascultandu convingerile personalitatiloru celoru mai eminente ale tuturoru nationalitatiloru si confesiuniloru, se 'si dea reportulu si proieptulu seu spre a se regulá caus'a acést'a cu multumire in tóte partile.

Deci, déca intrebatiunea acésta, tocma pentruca atinge atatu de multifarie interese, pentruca are a detiermuri sórtea de facia si ceea viitória a atatoru popóre si natiuni, — e atatu de infricosiatu importanta si grava, in catu chiaru si **M a i e s t a t e a** **V ó s t r a** c. r. apostolica in preanalt'a Vóstra pleni-

putintia n'ati tienutu de cuviintia a o deslegá prin otarire volnica; déca Ma i e s t a t e a T a nu T e ai indoitu a constată inaintea lumii opiniunile respective cele multu diverginte si deosebite ale poporeloru tie-rei acesteia; mai incolo, déca de alta parte luamu in privire cu tóta reverinti'a, ca Ma i e s t a t e a T a ai binevoitu a pronuciá apriatu intentiunile de a regulá caus'a acést'a cu multumire din tóte partile; in urma, déca strabatemu cu ochi patrundietori pusetiunea si varietatea intereselor personalitatiloru celoru eminente din deosebitele natiuni si confesiuni ale Banatului si Voivodinei si diverginti'a priviriloru, ce se nascu neaperatu din acelesi interese: apoi noi credintiosii subscrisi credemu, ca nu retacimu si cu atatu mai pucinu vetamamu detorinti'a lealitatei, candu cutediamu a face umilit'a observatiune, ca modalitatea otarita de Cluj / eru dorintiele poporului si preten-siunile tie-rei acesteia, anumitu in catu privesce acést'a pe ras'a poporului cea mai numerósa a romaniloru, nu se póte numí deajunsu sigura, cu atatu mai pucinu cu incredintiare si scopulu corespundiatória; pentruca, de órece romanulu n'are nici unu organu de a'si concentrá si deslucí intrebatiunea acésta de viétia; de órece elu in proportiune cu numerositatea sa si cu interesele sale nationale are nu numai o prea mica intielegintia, ci chiaru si acést'a mai e inca si imprastiéta in tóte dreptiunile, care panà acumu n'au avutu nici ocasiune nici temeiu, prin urmare fú lipsita de verce ocasiune si posibilitate de a esaminá cu seriositate deajunsu si cu soliditate ceruta pluti-tórea acésta cuestiune de viétia; de órece dara dupa tipulu si modalitatea otarita e preste tóta putinti'a, cá

din partea natiunii romane din Banatu ad. din partea majoritatii poporului tierii acesteia se se midilocéscá o opiniune lamurita si fundata, la ceea ce binevoiesci Ma i e s t a t e a T a cu preanalt'a gratia a atientá; in fine, pentrucá si de alta parte se nu lasamu, cá responsaveritatea cea grea pentru urmarile cerutei dechiaratiuni, facia cu posteritatea, se pluté-sca numai pe umerii unoru singuratici individi, si cá supusi leali dupa datorintia se mai ferimu in tóta supunerea si pe inaltulu regimu alu Ma i e s t a t e i T a l e de cadere in retacire prin sfaturi nedestulu de mature séu necompetente, atatu in interesulu natiunii nóstre, catu si alu preanaltulu tronulu alu Ma i e s t a t i i V ó s t r e , nu putemu a nu susterne cu genuchi plecati rogatiunea: Binevoiesce Ma i e s t a t e c . r . apostolica in favórea unei fundate esaminari si a unei deslegari folositorie si multu duratórie a acestei cuestiuni de viétia a poporimei romane din Banatu a aplacidá cu indurare, cá romanii se se póta dechiará asupr'a acestei cuestiuni in tr'unu congrésu natiionalu, ce aru fi se se conchiame. Totusi in casu ce rogamintea acést'a, dupa tarea nóstra convingere pe catu leala pre atatu si logice si politice pedeplinu intemeiéta, nu ar poté fi atatu de fortunata. cá se afe incuviintiare la gubernulu Ma i e s t a t e i T a l e , atunci ne simtimu de nevoie siliti a protestá serbatoresce in contra vreunei fusiuni a tierii nóstre cu Ungari'a pe radimulu unoru sfaturi unilaterale necompatibile, dupa cumu se mai intempla acésta si inainte cu 80 de ani, apoi din genuchi a mai rogá pe Ma i e s t a t e a V ó s t r a c . r . apostolica:

Cá întrebatiunea acést'a, ad. uniunea séu neuniunea se binevoiesci a o lasá deschisa (neotarita) pana atunci, pena candu in decurgerea timpului portarea si tractarea natiunei magiare, ce domnesce in Ungari'a, facia cu popórele nemagiare ale locuitorilor tierei nóstre, ne va dá o garantia si temeiu destulu de solidu, pentrucá se se póta pasí apoi cu nestirbata odihnire la definitiv'a deslegare a întrebatiunei acesteia.

Intraceea binevoiesce **M a i e s t a t e** a constituí Banatulu Temesianu, si déca ar fi priintiosu si pentru interesele fratiloru nostri Serbi si Voivodina serbésca, cá pe o tíera de coróna deosebita, autonóma, cu representatiune propria, esita in tóta intemplanrea din alegere dirépta, si cu institutiuni poporale dupa principiile cuprinse in diplom'a preainalta din 20 Octobree a. c. si in deosebi si in primulú mánariu preainaltu alu **M a i e s t a t e i T a l e** catra baronele Vay, totu din datulu acelasi, si anumitu cu cea mai stricta esecutare a egalei indreptatiri nationale, confesionale si civile si spre acestu scopu:

1. Alu pune (Banatulu,) deocamdata sub peanalí'a **M a i e s t a t e i T a l e** cancelaria de curte pentru Transilvani'a.

2. A aplicá la cancelari'a acésta de curte unu numeru corespundietoriu de barbati din nationalitatea nóstra spre garantarea intereseloru nóstre atatu la prelucrarea unei ordine provisorie de alegere si a regulamentului pentru o dieta tienenda catu mai curendu in Temisióra, catu si la articularea proiecteloru de lege proponende indata la prim'a dieta, cu

scopu de a impiegá o asigurare practica si duratóre pentru deosebitele nationalitati ale tierei;

3. A imparti tíer'a acésta de coróna dupa indegetarea patentei preinalte din 18 Noembre 1849 in principiu in trei teritórie administrative, dupa cele trei rase mai mari de popóre; teritoriulu administrativu romanu cu numirea de „Capitanatu romanu“ se stea suptu unu capu nationalu, care se póte numirea poporala de „Capitanu romanu,“ si dietei conchiamande se i se impuna datorintia de a fipsá marginile teritoriala ale tienuturiloru nationale administrative; in fine

4. In casu, ce fratii nostri serbii ar aflá lucru mai priintiosu pentru interesele loru nationale a se dechiará pentru uniune cu Croati'a, atunci binevoiésce Maiestate cu prendurare a incorporá teritoriulu romanu alu Banatului cu Transilvani'a.

Maiestate c. r. Apostolica! Dupa convingerea nóstra cea mai intima nici ca se póte cugeté pentru toti interesatii si pentru unu viitoriu indelungatu o ordine drépta si multiumitóre a acestei cause importante si grave, de catu singuru numai in modulu acestu propusu de noi in tóta umilitatea si sinceritatea animei nóstre.

Urméza mii preste mii de subscrieri.

Temisióra in 18. Decembre 1860.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 839 - 1716

Ioane Popoviciu
docente gr. ot. romanu

1860

Tipariulu lui J. Gött in Brasiovu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj